

Prostor kao treći odgojitelj

Prostor kao treći odgojitelj: Analiza centara aktivnosti u vrtiću i njihov značaj za djecu

U odgojno-obrazovnoj pedagogiji predškolske djece, prostor u kojem djeca borave igra ključnu ulogu u njihovom razvoju. Prostor nije samo fizičko okruženje, već postaje „treći odgojitelj“, kako ga nazivaju pedagogije temeljenih na iskustvima, poput Reggio Emilia. Prema ovom pristupu, prostor mora biti pažljivo oblikovan kako bi djeca mogla istraživati, učiti i razvijati se. Svaka zona unutar vrtića ima svoju funkciju i potiče djecu na različite oblike igre, istraživanja i stvaranja. Centri aktivnosti, kao najvažniji segmenti prostora, imaju velik utjecaj na kognitivni, socijalni, emocionalni i fizički razvoj djeteta.

Centri aktivnosti u vrtiću: značenje za djecu i njihova oprema

Centri aktivnosti su prostori u vrtiću koji omogućuju djeci da se bave različitim vrstama igara i aktivnosti, svaka od njih posvećena različitim aspektima razvoja. Centar aktivnosti mora biti organiziran tako da podržava samostalnost i istraživanje, dok u isto vrijeme omogućuje djeci socijalnu interakciju i suradnju. Prema pedagogiji Reggio Emilia, prostor treba biti organiziran u zone koje potiču djecu na aktivnu igru i omogućuju im slobodu odabira i kreativnost.

1. Centar za kreativne aktivnosti (umjetnost i zanati)

Kreativni centar u vrtiću često je najdinamičniji prostor, opremljen materijalima poput boja, papira, plastelina, kolaža, četkica, škara i drugih materijala koji djecu potiču na stvaralaštvo. Kroz kreativne aktivnosti djeca razvijaju fine motoričke vještine, maštu i sposobnost izražavanja vlastitih osjećaja i ideja. Prema Malaguzziju (1993), „sto jezika djeteta“ uključuje mnoge oblike izražavanja, a umjetnost je jedan od najvažnijih kanala putem kojih djeca istražuju svijet oko sebe.

Oprema ovog centra treba biti raznolika i poticajna, s naglaskom na prirodne materijale poput drvenih boja, kamenčića, lišća, gline i tkanina, koji djeci omogućuju istraživanje tekstura, boja i oblika. Bitno je da su materijali postavljeni na način koji djeci omogućuje samostalno korištenje i isprobavanje novih tehnika.

2. Centar za igru uloga (simbolička igra)

Simbolička igra (ili igra uloga) ključna je za razvoj djetetove kognitivne i socijalne kompetencije. Ovaj centar omogućava djeci da koriste kostime, lutke, igračke i druge predmete kako bi preuzimali različite uloge, poput liječnika, kuhara, učitelja ili roditelja. Prema Vygotskome (1978), simbolička igra omogućuje djeci da razvijaju apstraktno mišljenje i socijalne vještine, jer kroz igru razumiju norme, pravila i uloge unutar društva.

Prostor za simboličku igru treba biti bogat različitim materijalima koji podržavaju igru uloga, poput odjeće za presvlačenje, kuhinjskih rekvizita, alata, lutaka i mini-mobitela. Zbog svoje uloge u razvoju socijalnih veza, ovaj centar mora biti prostorno organiziran tako da omogućava djeci interakciju, ali i samostalnu igru u manjim grupama.

3. Centar za istraživanje i prirodu

Centar za istraživanje prirode omogućuje djeci da upoznaju svijet oko sebe, posebno kroz interakciju s prirodnim materijalima i pojavama. Kamenčići, grančice, lišće, cvijeće, voda i druge prirodne komponente postavljeni su u ovom prostoru kako bi djeca mogla istraživati osjetilima i razvijati znanstvene i istraživačke vještine. Ovaj centar također potiče djecu da postavljaju pitanja, predviđaju ishode i dolaze do zaključaka, što je temelj za razvoj kritičkog mišljenja.

Prostor bi trebao biti opremljen s nekoliko kutaka za istraživanje prirodnih materijala, možda čak i mini-vrtovima ili akvarijima, koji djeci omogućuju da promatraju biološke procese. Pristup prirodnim materijalima također potiče djecu na senzorne aktivnosti, jer osjetila postaju ključni faktor za razvoj njihove percepcije svijeta.

4. Centar osame

Za djecu koja su često preplavljena informacijama i stimulacijama iz okoline, prostor za opuštanje i tišinu od esencijalne je važnosti. Ovaj centar treba biti tiši i smireniji, opremljen s jastucima, udobnim prostorima za sjedenje i nekoliko knjiga ili tihe igre. Djeca mogu koristiti ovaj prostor za povratak u mirniji, introspektivniji mentalni prostor, što je posebno korisno nakon intenzivnih aktivnosti.

Oprema u ovom kutku treba biti jednostavna i udobna, s naglaskom na smirujuće boje, tkanine i materijale koji pomažu djeci da se opuste i uče regulirati vlastite emocije. Djeca trebaju imati mogućnost povući se u tišinu, pogotovo kada se osjećaju preplavljena ili umorna.

Doživljaj sobe dnevnog boravka i njezin utjecaj na djecu

Soba dnevnog boravka u vrtiću nije samo prostor za igru i aktivnosti, ona je mjesto gdje djeca grade odnose s vršnjacima, istražuju svoje sposobnosti i samopouzdanje te razvijaju vlastitu svijest o sebi i svijetu. Za djecu, soba dnevnog boravka može biti oaza kreativnosti i sigurnosti, a način na koji je prostor oblikovan ima veliki utjecaj na njihove emocionalne i socijalne vještine. U dobro opremljenom prostoru, djeca osjećaju da je njihov glas važan, jer prostor daje signal da je svaka aktivnost i ideja vrijedna.

Kroz raznolike aktivnosti i materijale, djeca razvijaju svoje socijalne vještine, jer se potiču na suradnju i međusobno pomaganje. Na primjer, djeca koja koriste materijale za kreativne aktivnosti mogu podijeliti boje i raditi zajedno na projektu, što ih uči dijeljenju i međusobnoj komunikaciji. Prema Piagetu (1962), kroz zajedničke aktivnosti, djeca proširuju svoje sposobnosti za razumijevanje svijeta, jer učestvuju u aktivnostima koje im omogućuju razmjenu iskustava.

Povezanost između vrtićke sobe i dječje sobe kod kuće

Iako se vrtićki prostor i dječja soba kod kuće razlikuju, njihova međusobna povezanost je vrlo važna. Dječja soba kod kuće pruža privatnost i slobodu, dok prostor u vrtiću potiče djecu na socijalnu interakciju i zajedničku igru. Iako vrtićki prostor omogućava djeci da istražuju društvene uloge kroz igru uloga i kreativnost, dječja soba kod kuće pruža djeci priliku za introspekciju, opuštanje i razvoj osobne autonomije.

Važno je da obje prostorije budu opremljene na način koji djeci omogućuje razvoj kroz igru, jer upravo igra čini osnovu djetetova razvoja. Dječja soba kod kuće treba biti osmišljena tako da djeca imaju pristup igračkama koje potiču kreativnost i maštu, ali također uključuje prostore za mirnu igru, opuštanje i odmor. Soba u vrtiću, pak, trebala bi biti dizajnirana za poticanje socijalne interakcije, istraživanja, kreativnosti i kolektivnih aktivnosti, što je važan dio odgojno-obrazovnog procesa.

Zaključak

Prostor u kojem djeca odrastaju i uče ima ogromnu ulogu u oblikovanju njihovog razvoja. Centri aktivnosti, kao ključni segmenti u vrtićkoj sobi, omogućuju djeci da razvijaju svoje kognitivne, socijalne i emocionalne vještine. Svaka zona u prostoru ima svoj specifičan cilj, bilo da se radi o kreativnim aktivnostima, igri uloga, istraživačkim poduhvatima ili mirnim trenucima opuštanja. Dobar prostor, poput soba u vrtiću i dječje sobe kod kuće, pruža djeci sigurno i poticajno okruženje za rast i razvoj. S obzirom na to da prostor oblikuje način na koji djeca doživljavaju sebe i svijet oko sebe, njegova pažljiva organizacija i oprema imaju dugoročne posljedice na razvoj djeteta.

Literatura:

1. Malaguzzi, L. (1993). *The Hundred Languages of Children*. Reggio Emilia: Reggio Children.
2. Piaget, J. (1962). *Play, Dreams and Imitation in Childhood*. New York: Norton & Company.
3. Vygotsky, L. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.
4. Čiček, N. (2010). *Pedagogija i prostor u predškolskom odgoju*. Zagreb: Školska knjiga.